

Prinses Marie-José.

Tussen België en Italië.

Een koninklijke garderobe

Marguerite Coppens

De laatste koningin van Italië noemt men ook wel eens de Meikoningin omdat zij maar gedurende die ene maand in 1946 koningin was en daarna in ballingschap moest vertrekken. Marie-José werd geboren in Oostende in 1906 als dochter van koning Albert I. Net zoals haar broer Leopold III heeft ook zij haar voorbestemde toekomst niet kunnen realiseren, hoewel het scenario ervan op voorhand was geschreven. Ze groeide op aan een klein, veeleer burgerlijk hof en haar huwelijk met de Italiaanse kroonprins betekende dan ook een ware *upgrade*. Het was vooral haar moeder koningin Elisabeth die alles in het werk had gesteld om deze ambitie waar te maken.

36 Ter gelegenheid van dat huwelijk was een nationale intekening georganiseerd om de noodzakelijke fondsen te werven voor de aankoop van de onontbeerlijke geschenken die traditioneel bij een huwelijk horen. Het bleek ook een goed middel om het vaderlandslievende gevoel van de bevolking aan te wakkeren. De onderneming werd een succes, niet in het minst door de grote populariteit van het vorstenpaar na de Eerste Wereldoorlog. Een groot deel van de opbrengst werd gebruikt voor de oprichting van de Nationale Stichting Prinses Marie-José, die als doel had het onderzoek van de kunst uit onze gewesten in relatie tot die van Italië te stimuleren. De Stichting zette ook alles in het werk voor de oprichting van de *Accademia Belgica* in Rome. Dat centrum werd geopend op 8 mei 1939, maar moest vrijwel onmiddellijk al zijn deuren sluiten wegens het Staalpact van 22 mei tussen Mussolini's Italië en Hitlers Duitsland. Het ging

Prinses Marie-José bij de inhuldiging van de *Accademia Belgica*, Rome, 8 mei 1939.

opnieuw open na de Tweede Wereldoorlog en vangt nog steeds Belgische beursstudenten op.

Als in 1930 het koninklijk huwelijk met pracht en praal wordt gevierd in Rome, stapelen zich al donderwolven op boven Europa. Vanaf de jaren 1925-1926 was Italië afgegleden naar een fascistische dictatuur. Op de tentoonstelling zijn er kledingstukken te zien die kroonprins Umberto als huwelijksgeschenk schonk aan zijn verloofde. Die waren volledig in Italië gemaakt en werden als een voorbeeld gezien van de nationale zelfredzaamheid die geen behoefte had aan buitenlandse invloeden. Ze lieten als het ware het Nieuwe Italië zien en dienden de ideologie die het regime oplegde. Hoewel het de koning zelf was die Mussolini had bevestigd in zijn macht, wachtte die laatste niet om te wedijveren met de monarchie. Niets raadselachtigers dan de imposante hofmantels, echte symbolen van een machtsfactor die zich wil tonen maar wordt belaagd! Een interessante vergelijking kan ook worden gemaakt tussen deze hofmantels opgedrongen door de Italiaanse etiquette en de mantel die de toenmalige prinses Astrid droeg op het huwelijk van haar schoonzus: de eerste rijkelijk en virtuoos handgebroord met goud- en zilverdraad, de tweede voorzien van een eenvoudige strook van mechanische kant gekocht in een confectiezaak, wat volgens Belgische normen moest volstaan om de nodige uitstraling te geven.

Op 3 januari vertrekt de Belgische familie naar Rome, om het huwelijk van prinses Marie-José te vieren, in de koninklijke trein die hen door de Italiaanse vorsten ter beschikking was gesteld (trein vervaardigd door Fiat / tafel voor 20 gasten).

Tegenover die machtssymbolen, die zowel hinderlijk als oncomfortabel moesten zijn om zo status uit te stralen, staan in fel contrast de avondtoiletten waarvan de meeste door de kroonprins aan zijn verloofde waren geschonken: zij zijn van een onthutsende moderniteit en zouden zo uit een hedendaags modedefilé kunnen komen. Dat een outfit de meest onthullende weerspiegeling van een maatschappij kan zijn, is in het bijzonder waar voor de moeilijke jaren 30. De gelijkenis stemt tot nadenken over sommige hedendaagse betogen die de oude weer tot leven wekken en waarlijk worden opgeroepen door een zelfde vestimentaire dracht.

De prinses woont een nocturne bij georganiseerd ten bate van de Egyptologische Stichting Koningin Elisabeth. Egmontpaleis, Brussel, 14 maart 1929. De prinses draagt een "Egyptische" outfit!

Een goede tentoonstelling van kostuums staat ver van de anekdote, de banaliteit en het pejoratief vrouwelijke. Ze is nooit oppervlakkig, maar toont hoe het gedachtegoed van een bepaalde periode tot uiting komt via het leven van iedereen. Dat aspect hebben de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis altijd voor het voetlicht gebracht in hun 'kunstnijverheden'.

Deze keer hebben zij beroep kunnen doen op de verzameling van de Stichting Umberto II en Marie-José van Savoye, gevestigd in Genève en voorgezeten door H.K.H. prinses Marie-Gabrielle, de tweede dochter van koningin Marie-José.

Deze bruikleen van uitzonderlijke kledingstukken kon in context worden geplaatst met behulp van de verzamelingen van het Koninklijk Paleis en de Federale Wetenschappelijke Instellingen. Zo konden verschillende aspecten uit de levensloop van de prinses worden opgeroepen, bijvoorbeeld haar belangstelling voor de egyptologie.

Tussen het volksenthousiasme opgewekt bij haar huwelijk en Marie-José's onopgemerkte dood, is er een groot contrast. "Toen ik veertig jaar was, ben ik uit de geschiedenis gestapt," zei de bannelinge en voltrok zo het waarschuwend vonnis dat haar vader zou hebben uitgesproken op haar huwelijk: "Er zijn veel werklozen in ons beroep."

De tentoonstelling werd opgezet met bijzondere aandacht voor alle Italianen in België, wier beroemdste vertegenwoordigster zonder enige twijfel Koningin Paola is. Zij gaf ons de eer om dit evenement onder haar Hoge Bescherming te nemen. □

Hofmantel gedragen door prinses Marie-José voor het doopfeest van haar eerstgeboren kind, Napels, 22 december 1934.

Avondjurk, waarschijnlijk naar een model van M.Vionnet, eerste helft jaren 30.

Meer

Tentoonstelling *Prinses Marie-José. Tussen België en Italië – Een koninklijke garderobe* tot 3 maart 2013 in het Jubelpark-museum.

www.kmkg.be